

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ

ਕਪੂਰ ਜੇ.ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਰਾਧਾ ਕਿਸ਼ਨ, - ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਗੰਗਾ ਰਾਮ, - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਜਵਾਬਦਾਤਾ

30 ਮਈ, 1951

1948 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 122

ਇੰਡੀਅਨ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (1940 ਦਾ X), ਸੈਕਸ਼ਨ 32— ਕੀ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਬੰਧਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

30 ਅਕਤੂਬਰ 1947 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੀ ਰਾਮ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਪੀਲੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਲਾਲ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਿਤੀ 18 ਜਨਵਰੀ 1947 ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਐਸ.ਐਲ. ਪੁਰੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐਨ.ਐਲ. ਸਲੂਜਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਇਹ ਸੀਨੀਅਰ ਸਹਾਇਕ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿਸੇ ਅਵਾਰਡ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਰਾਮ ਚੰਦ 1941 ਵਿੱਚ ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਸੀਅਤ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਵਸੀਅਤ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪ੍ਰੋਬੇਟ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਲਝਿਆ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਗਿਆ, ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ 30 ਮਈ 1944 ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਜਨਵਰੀ 1943 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਦਈ ਰਾਧਾ ਕਿਸ਼ਨ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਸਾਲਸੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

23 ਜੂਨ 1944 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੋਬੇਟ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਤੇ ਬਚਾਓਪੱਖ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਾਲਸ ਗਿਰਧਾਰੀ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ, ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਦੇਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੇ ਅਵਾਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 4,750 ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਦਈ 1,750 ਰੁਪਏ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਜੱਜ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਵਾਰਡ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਅਵਾਰਡ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਇਹ ਅਪੀਲੀ ਜੱਜ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਉੱਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

32. ਫਿਲਹਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਸੇ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਂ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਾਲਸੀ, ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ, ਸੋਧਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ"।

ਮੂਲਚੰਦ ਜੋਥਾਜੀ ਬਨਾਮ ਰਸ਼ੀਦ ਜਮਸ਼ੇਦ ਸੰਨਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (1) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੈ। ਐਕਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਬੰਧਣ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ

ਦਿਓਕੀਨੰਦਨ ਡਾਲਮੀਆ ਬਨਾਮ ਬਸੰਤਲਾਲ ਘਨਸ਼ਿਆਮਦਾਸ (2), ਅਤੇ ਭਗਵਾਨਦਾਸ ਆਤਮਾਸਿੰਗ ਬਨਾਮ ਆਤਮਾਸਿੰਗ ਜੱਸਾਸਿੰਘ (3) ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਇੱਕ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ, ਜੇ. ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਨਨਹੇਲਾਲ ਆਨੰਦੀਲਾਲ ਜੈਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਿੰਘਾਈ ਗੁਲਾਬਚੰਦ (4) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਗਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਦਰਾਸ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਰਤਨਜੀ ਵੀਰਪਾਲ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਧੀਰਜਲਾਲ ਮਨੀਲਾਲ ਵਿੱਚ (1), ਬੰਬਈ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਪੜ੍ਹਿਆ, ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ- ਮੈਂ ਨਾਗਪੁਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਲੇਕ, ਜੇ. ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਦਈ, ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਝੂਠਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਜੇ ਵੀ ਹੋਣ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਖਰਚੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ।

- (1) A.I.R. 1946 Mad. 346   (2) 45 C.W.N 881
(3) A.I.R. 1945 Bom. 494   (4) A.I.R 1944 Nag. 24.

- (1) A.I.R. 1942 Bom. 101

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।